अमु च च्छन्दसि । (१२/३६०३)

किमेत्तिङव्ययघादद्रव्यप्रकर्षे अमु प्रत्ययो भवति छन्दसि विषये । चकाराद् आमु च । 'प्रतरं[1] न आयुः' (ऋ. ४.१२.६) । 'प्रतरां नय'(वा.सं.१७.५१) । स्वरादिषु [2]अम् आम् इति पठ्यते, तस्मात् तदन्तस्याव्ययत्वम् ॥

अनुगादिनष्ठक् । (१३/२०८३)

अनुगदति इति अनुगादी । अनुगादिन्शब्दात् स्वार्थे ठक् प्रत्ययो भवति । आनुगादिकः ॥

णचः स्त्रियामञ् । (१४/३२१६)

'कर्मव्यतिहारे णच् स्त्रियाम्' (३.३.४३/३२१५) इति णच् [3]विहितः, तदन्तात्[4] स्वार्थे अञ् प्रत्ययो भवति स्त्रियां विषये । व्यावक्रोशी[5] । व्यावहासी वर्तते । स्त्रीग्रहणं [6]किमर्थम्, यावता णच् स्त्रियामेव विहितः, ततः [7]स्वार्थिकस्तत्रैव भविष्यति ? एवं तर्ह्येतज् ज्ञापयति – स्वार्थिकाः [8]प्रत्यया प्रकृतितो लिङ्गवचनान्यतिवर्तन्तेऽपि (म. भा. २.४३२) इति । तेन [9]गुडकल्पा द्राक्षा, तैलकल्पा प्रसन्ना, देव एव देवता इत्येवमादि उपपन्नं भवति ॥

अणिनुणः । (१५/३२१७)

'अभिविधौ भाव इनुण्' (३.३.४४/३२१८) विहितः, तदन्तात्[10] स्वार्थे अण् प्रत्ययो भवति । सांराविणं वर्तते । सांकूटिनम्[11] ॥

विसारिणो मत्स्ये । (१६/२०८४)

विसरति इति विसारी । विसारिन्शब्दात् स्वार्थे अण् प्रत्ययो भवति [12]मत्स्येऽभिधेये । वैसारिणो मत्स्यः । मत्स्ये इति किम् ? विसारी देवदत्तः ॥

सङ्ख्यायाः क्रियाभ्यावृत्तिगणने कृत्वसुच् । (१७/२०८८)

[13]सङ्ख्याशब्देभ्यः क्रियाभ्यावृत्तिगणने वर्तमानेभ्यः स्वार्थे कृत्वसुच् प्रत्ययो भवति । पौनःपुन्यम् अभ्यावृत्तिः । एककर्तृणां तुल्यजातीयानां क्रियाणां जन्मसङ्ख्यानं क्रियाभ्यावृत्तिगणनं, तत्र प्रत्ययः । पञ्चवारान् भुङ्क्ते पञ्चकृत्वः[14] । सप्तकृत्वः । सङ्ख्यायाः इति किम् ? [15]भूरीन् वारान् भुङ्क्ते । क्रियाग्रहणं [16]किमर्थम्, यावता अभ्यावृत्तिः क्रियाया एव सम्भवति, न द्रव्यगुणयोः ? उत्तरार्थं क्रियाग्रहणम् । 'एकस्य सकृच्च' (५.४.१९/२०८९) इत्यत्र क्रियैव गण्यते, नाभ्यावृत्तिः, असम्भवात् । अभ्यावृत्तिग्रहणं किम् ? क्रियामात्रग्रहणे मा भूत् ।

---

1. नयामः मुद्रितः पाठः, प्रतरां न आयुः फ. 2. अम् नास्ति क. 3. प्रत्ययः इत्यधिकम् ब. क. फ. 4. प्रातिपदिकात् इत्यधिकम् क. 5. व्यावचर्ची इत्यधिकम् ब. ह, व्यावलेखी इत्यधिकम् क. ड. ह. 6. किम् ह. फ. 7. स्वार्थिकोऽञ् ब. ड. ह. 8 प्रत्ययाः नास्ति क. फ. ह. 9. बहुगुडा क. 10. प्रातिपदिकात् इत्यधिकम् क. 11. वर्तते इत्यधिकम् ब. ड. फ, सांकोटिनम् ई. ह. ड, सांमार्जिनम् इत्यधिकम् ब. ड. फ. ह. 12. मत्स्याभिधेये ह. 13. सङ्ख्यावाचिभ्यः फ. 14. अह्नः भुङ्क्ते इत्यधिकम् ह, षट्कृत्वः इत्यधिकम् फ, षट्कृत्वोऽह्नः भुङ्क्ते इत्यधिकम् ड. 15. प्रभूतान् क. 16. किम् क.